

وہایت سیاسی

www.ketab.ir

مکتبہ اسلامیات
تہران - تیر ۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور : وهابیت سیاسی / تهیه و تنظیم مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

مشخصات نشر : تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۶۱۰ ص.

شابک : 978-600-5437-39-3

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

موضوع : وهابیه -- تاریخ

موضوع : وهابیه -- عقاید

شناسه افزوده : مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

رده‌بندی کنگره : BP ۲۳۸/۶/ ۹۱۱.۵

رده‌بندی دیویی : ۲۹۷.۳۷

شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۱/۳۴

www.asnoor.ir
Email: info@asnoor.ir

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

نام کتاب: وهابیت سیاسی

تهیه و تنظیم: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

ویراستار: طاهره زارع زواردهی

طراح جلد: جواد حلیمی

تایپ و صفحه‌آرایی: نرگس مولوی - مرضیه روشن‌روان گیلوئی

نوبت چاپ: اول - تیر ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۶۰/۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این کتاب متعلق به مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور است.

سخن ناشر

ظاهرگرایی و قشری‌مآبی در اسلام و سایر ادیان و مذاهب سابقه‌ای طولانی دارد. بر این مبنا شناخت جریان ظاهرگرایی از جمله وهابیت بدون شناخت جریان ظاهرگرایی و قشری‌گری در تاریخ اسلام و آثار و بیانات آن در انحطاط تمدن اسلامی غیرممکن است. در مورد وهابیت که تحت لوای دفاع از قرآن و سنت و در پوشش مذاهب اهل سنت با ادعای اصلاح دینی و بازگشت به سنت سلف صالح، حیات خود ادامه می‌دهد، تاکنون کتاب‌هایی متعدد توسط عالمان دینی اعم از شیعه و سنی نگاشته شده است. با این حال، جای آن دارد تا نوشته‌های بیشتری در نقد مبانی نظری و کلیات وهابیت نگاشته شود.

کتاب وهابیت سیاسی، پژوهشی جامع و ارزشمند در نقد تاریخی وهابیت به شمار می‌آید. این اثر به سیر تحول و تطور فرقه وهابیت می‌پردازد و با نقد عالمانه و منصفانه مبانی نظری و عقیدتی آن، چگونگی گسترش وهابیت را در سبب جزیره عربستان و آثار و پیامدهای آن را بر جهان اسلام مورد بررسی قرار می‌دهد. هم‌چنین در آن نقش سیاست‌های استعماری و حمایت مالی خاندان آل سعود در گسترش وهابیت و نشر وهابون در ایجاد تفرقه و جنگ‌های مذهبی با مستندات تاریخی بازگو می‌شود.

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور با تدوین و نشر این اثر گامی در جهت شناسایی ابعاد سیاسی جریان وهابیت برداشته است؛ به طوری که پژوهشگران تاریخ ادیان و اسلام از مطالعه و مراجعه به آن بی‌نیاز نخواهند بود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: یدایش فرقه وهابیت
۱۵	گفتار اول: اهل سنت و جماعت
۱۶	تحولات تاریخی اهل تسنن
۲۳	گفتار دوم: پیدایش مکتب وهابیت
۲۳	امام احمد بن حنبل (۱۴۱ - ۱۶۴ هـ.ق)
۲۳	۱. شرح حال
۲۸	۲. جایگاه علمی و اجتماعی
۲۹	۳. اعتقادات
۳۰	۴. آثار
۳۱	۵. اصول فقه امام احمد بن حنبل
۳۳	۶. سیر تاریخی انتقال و رواج فقه امام احمد بن حنبل
۳۹	احمد بن تیمیه
۴۰	۱. شرح حال
۴۹	۲. مخالفان و مدافعان ابن تیمیه
۵۲	۳. آثار
۵۳	۴. عقاید و آرای ابن تیمیه
۵۸	ابن قیم الجوزیه
۵۸	۱. شرح حال
۶۱	۲. شاگردان ابن قیم الجوزیه
۶۱	۳. عقاید و آرای ابن قیم الجوزیه
۶۴	۴. آثار ابن قیم الجوزیه

۶۵	آل عبدالهادی
۷۹	گفتار سوم: پیدایش فرقه وهابیت
۸۰	محمد بن عبدالوهاب، مؤسس و بنیان‌گذار وهابیت
۸۳	۱. شخصیت فردی، اجتماعی، علمی و سیاسی محمد بن عبدالوهاب
۸۸	۲. اولین دعوت رسمی و علنی
۹۰	۳. شیوه‌ها و روش‌های فعالیت
۹۴	وهابیت در دوره فرزندان محمد بن عبدالوهاب
۹۶	ریشه‌های علمای تسنن و تشیع بر وهابیت
۱۰۳	فصل دوم: عامل پیدایش و رشد وهابیت
۱۰۵	گفتار اول: عوامل سطح اول در رشد و پیدایش وهابیت
۱۰۵	بهره‌گیری دولت آل سعود از وهابیت برای مشروعیت خود
۱۱۰	حاکمیت امپراتوری عثمانی بر حجاز و نجد
۱۱۷	موقعیت خاص جغرافیایی عربستان
۱۲۳	خاستگاه عقاید محمد بن عبدالوهاب
۱۳۳	گفتار دوم: اوضاع بین‌المللی پیدایش تفکر وهابیت
۱۳۵	عملکرد استعمار در امپراتوری عثمانی
۱۳۷	ناهمگونی ساختاری امپراتوری عثمانی
۱۴۴	نقش استعمار انگلیس در پیدایش و رشد وهابیت
۱۵۷	فصل سوم: نقش و جایگاه وهابیت در شکل‌گیری حکومت آل سعود
۱۵۹	گفتار اول: تأسیس دولت آل سعود در درعیه تا چیرگی مصریان بر آن
۱۵۹	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری محمد بن سعود
۱۶۴	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری عبدالعزيز بن محمد بن سعود
۱۶۹	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری سعود بن عبدالعزيز
۱۷۲	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری عبدالله بن سعود
۱۷۷	گفتار دوم: دوره دوم حکومت و فرمانروایی وهابی‌ها
۱۷۸	ترکی بن عبدالله
۱۷۸	مشاری بن عبدالرحمن بن مشاری
۱۸۰	فیصل بن ترکی
۱۸۱	خالد بن سعود

۱۸۱	عبدالله بن ثنیان بن ابراهیم
۱۸۲	فیصل بن ترکی
۱۸۲	عبدالله بن فیصل بن ترکی
۱۸۳	سعود بن فیصل بن ترکی
۱۸۳	عبدالله بن فیصل بن ترکی
۱۸۴	محمد بن سعود بن فیصل
۱۸۴	عبدالرحمن بن فیصل
۱۸۹	گفتار سوم: آغاز دوران نوین فرمانروایی آل سعود
۱۸۹	اقدامات وهابیون در دوره ابن سعود
۲۰۵	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری سعود بن عبدالعزيز
۲۱۵	اقدامات وهابیون در دوره زمامداری فیصل بن عبدالعزيز
۲۲۶	اقدامات وهابیون در دوره فیصل تا انقلاب اسلامی ایران
۲۳۳	گفتار چهارم: اقدامات وهابیون پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۲۴۳	گفتار پنجم: بررسی تحولات سیاسی نظامی وهابیون
۲۴۴	مبارزات امیر مکه با وهابیون
۲۶۷	فصل چهارم: مؤلفه‌ها و مبانی نظری
۲۶۹	گفتار اول: شاخصه‌های تفکر ابن حنبل
۲۷۳	گفتار دوم: سلف و سلفیه
۲۸۹	گفتار سوم: ریشه‌های وهابیت
۳۱۹	فصل پنجم: تکفیر مسلمانان
۳۲۱	گفتار اول: دلایل تکفیر
۳۲۹	گفتار دوم: مسلمانان بدتر از کفار و یهودند
۳۳۳	گفتار سوم: انگیزه‌ها و عوامل
۳۵۷	فصل ششم: مواضع علمای اسلامی
۳۸۵	فصل هفتم: توحید و شرک در پندار وهابیت
۴۱۹	فصل هشتم: بدعت به زعم وهابیان
۴۳۵	فصل نهم: تحولات سیاسی، اجتماعی و نظامی وهابیت در نیمه اول قرن بیستم
۴۳۷	گفتار اول: قبال متعدد و فقدان ساختار حکومتی واحد
۴۵۷	گفتار دوم: نیمه اول قرن بیستم

۴۹۱	 گفتار سوم: اوضاع عربستان پس از جنگ جهانی اول
۵۰۹	 فصل دهم: تحولات سیاسی، اجتماعی و نظامی وهابیت در نیمه دوم قرن بیستم
۵۱۱	 گفتار اول: وهابیت در نیمه دوم قرن بیستم
۵۴۳	 گفتار دوم: روابط سیاسی امریکا با وهابیون
۵۶۳	 گفتار سوم: دیپلماسی زر وهابیان در کشورهای اسلامی
۵۸۳	 منابع و مأخذ
۵۹۱	 فهرست اعلام

www.ketab.ir

مقدمه

«وهابیت» یک پدیده سیاسی است در عین اینکه در بستری که به وجود آمده، ریشه در بعضی از جریانات فکری، کلامی و فقهی اهل سنت هم دارد اما این ریشه‌ها در متن تفکر اهل سنت قرار دارد در حالی که وهابیت به اعتبار آنکه برخلاف مذهب حنبلی، پیروان مذاهب دیگر را تکفیر می‌نماید، یک نحله‌ی سیاسی است.

«تاریخ وهابیت» می‌داند، استعمارگران انگلیسی در طول قرون ۱۹ و ۲۰ که با مانع بزرگ «امپراتوری عثمانی» روبرو بوده‌اند برای غلبه بر آن، بیش از هر جریانی از وهابی‌ها سود جست‌ه‌اند. از این روش‌های استعماری از محققین با اشاره به اسناد تاریخی می‌گویند وهابی‌های سعودی بیشترین سهم را در برپاشی تنها قدرت برجای مانده از مسلمانان داشته‌اند. کما اینکه این نقش ویرانگر را امروز و آنست که آل سعود در مواجهه با قدرت نوظهور مسلمانان - جمهوری اسلامی - ایفا می‌نمایند و به اعتبار تنش‌های رو به فزونی این فرقه علیه جمهوری اسلامی و نهضت بیداری مسلمانان می‌توان گفت وهابیت و آل سعود امروز بیشترین سهم را در معرکه غرب علیه انقلاب اسلامی داشته و به عنوان کارآمدترین سلاح علیه بنیان‌های دینی جمهوری اسلامی ایران شناخته می‌شوند.

کتاب «وهابیت سیاسی» تلاشی است که جمعی از پژوهشگران مؤسسه مطالعاتی اندیشه‌سازان نور در یک دوره زمانی چهارساله پدید آورد. رتبه‌سطح سرکار خانم «طاهره زارع زوردهی» ویرایش شده است. این کتاب هم‌اینک در شرایطی منتشر می‌شود که اصطکاک بین عربستان سعودی و جمهوری اسلامی و به طور کلی جبهه مقاومت در بالاترین حد خود قرار دارد. بدون شک بخشی از اقدامات حاد سعودی‌ها جنبه فکری و عقیدتی داشته و در تفکر «وهابیت» قابل ردیابی می‌باشد. امیدواریم این کتاب بتواند مخاطب را در تحلیل دقیق‌تر تحولات مرتبط با عربستان کمک نماید.

تیر ماه ۱۳۹۵

سعدالله زارعی